

МИКРОЕСЕЈИ, МИКРОПРОЗА ИЛИ ПЕСМА У ПРОЗИ?

(Ненад Милошевић: *Лушајућа ѿланеѿа*, Службени гласник, Београд, 2014)

Ненад Милошевић је један од значајнијих српских песника, уредника, антологичара, критичара и есејиста. Његова најновија књига, насловљена *Лушајућа ѿланеѿа*, носи поднаслов „микроесеји“, којим је аутор желео да текстове окупљене у њој одреди жанровски и на тај начин нам скрене пажњу како их треба читати и схватати. У есејима се различити аутори и ауторке баве одређеном проблематиком, третирајући је мање или више на слободан начин. Есеј може бити писан као дуга или кратка форма, може бити личан и аутобиографски, а може бити писан и као објективан, чињенички спис или у форми апстрактног и универзалног приступа.

Ненад Милошевић у својим микроесејима ствара једну хибридную, флуидну, а то значи и нестабилну форму. Она обухвата: 1) кратке расправе о поетици, стилистици, структури књижевних дела, пре свега поезије; 2) реминисценције на прошле догађаје, људе, сукобе и усхите; 3) у вези са претходним, скицирање и коментарисање сцена и догађаја наративним техникама; 4) третирање политичких тема и то како на локалном тако и на глобалном нивоу.

У расправама о поетици аутор се бави различитим темама, од којих се као најважнија у целокупном Милошевићевом опусу може издвојити однос поезије и стварности. Наиме, у многим збиркама поезије он је писао стварносну, односно веристичку поезију којом жели што верније да прикаже реалност. Ова његова склоност ка веризму повезује његову поезију са београдском сценом 70-их година коју су критичари назвали веристичком или критичком поезијом (Милутин Петровић, Раша Ливада, Слободан Зубановић, Душко Новаковић, Радмила Лазић и многи други). У Милошевићевом песничком опусу ова проблематика се изриче и уверењем, које он на више места у микроесејима истиче, да припада оним песницима који поистовећују уметност и живот. Тако на почетку микроесеја „Поезија је свуда где има ритма“, аутор објашњава: „Насупрот традицији раздвајања дела и аутора, припадам традицији јединства живота и уметности Емерсона, Ничеа, Витмана, Витгенштајна“ (16). Тај однос у микроесеју „Прашина духа“ објашњава позивајући се на Воласа Стивенса: „Нема живота до у поезији, каже Волас Стивенс“ (11). Ова проблематика, исказана на тај начин, Милошевића везује за војвођанску неоавангардну песничку сцену 70-их (Мирослав Мандић, Владимир Копицл, Слободан Тишма, Војислав Деспотов, итд.). Однос песника према поезији је увек актуелна тема, а у српској песничкој култури посебно се реактуализује са новим генерацијама песника и песникиња који се на сцени појављују након 2000.

Поезија је већ дуго у хијерархији књижевних жанрова мање цењена у односу на прозу. Многи песници током каријере брзо су одустали од поезије јер су били незадовољни статусом који као песници могу постићи, те су се окретали писању прозе. Ненад Милошевић у микроесеју „Прва страна, прва реченица“ указује на проблематику односа поезије и прозе и њихових законитости које најчешће нису компатабилне. У вези са тим пише: „Песници су често лоши приповедачи вероватно због немоћи да напишу једноставне реченице које не узносе читаоца, али које су неопходне“ (20).

Низ микроесеја говори о прошлим временима, понекад са сетом, понекад са иронијом. На пример, у „Шемама“ се присећа пензионисаног универзитетског професора на аутобуској станици у Блоку 45, што га наводи да се сети како је код њега полагао испите. Или, микроесеј насловљен „Југословенски фестивал поезије за младе“ почиње присећањем: „Када су ме 1999. послали на принудни одмор (мораш да се одмориш) а моја жена већ раније добила отказ као професорка српског језика и књижевности (‘женске са светске’ не могу да предају српски), две године заредом учествовао сам на средњошколском песничком фестивалу са групом познатих песника“ (36). Присећање се завршава следећим анегдотским детаљем: „Усред теревенке на поруку изговорену на ухо кретао сам на договорено место. Прве године директор школе ми је хонорар исплатио у тоалету, а друге године у остави ресторана“ (36). У наведеном одломку, као и у неким другим деловима микроесеја, имамо примере у којима аутор приказује постсоцијалистичку транзицијску беду и безнађе, а то је једна од Милошевићевих опсесивних тема, којима се бави и у збиркама песама *Песме са Саве и Дунава* (2005) и *Воге и већрови* (2009). У тим тематским целинама често се наративно-прозни приступ комбинује са поентом-коментаром.

У већини микроесеја Милошевић улази у дијалог са ауторима како глобалне тако и локалне књижевне, политичке и теоријске сцене. Он укратко излаже неки од њихових карактеристичних ставова које коментарише прихватајући их као своје или их критикује. Међу таквим ауторима налазе се Рилке, Новица Тадић, Милош Комадина („Песников анђео“); Жил Делез („Ново и модерност“); Цветан Тодоров („Добра песма управља својим смислом“); Шејмус Хини, Срба Митровић, Вислава Шимборска, Борислав Радовић („Хинијев маслац“); Рејмонд Карвер („Структура и стил“) итд. У многим микроесејима теме су политичке: говори се о левици и десници, о фашизму и комунизму, о деведесетим годинама у Србији, које се разматрају у читавом спектру, од свакодневног живота, културе до политике.

Есеј је по својој природи, као што је већ речено на почетку овог приказа, хибридна форма, јер дозвољава безброј тематских, стилских и реторичких варијација. Милошевић је на оригиналан начин тај жанр извео у микроформи. И мада је он своју књигу жанровски одредио појмом микроесеја, поставља се питање да ли су ови микроесеји заправо поезија. У многим микроесејима наилазимо на патос који обично сусрећемо у поезији. Можда бисмо могли рећи да је овде у ствари у питању песма у прози која је у српској песничкој култури након Другог светског рата, а посебно од 70-их, ретка форма. Можемо се запитати и то да ли је овде реч о краткој прози (микрпрози) у којој аутор кроз анегдоте говори о важним друштвеним проблемима и увидима, итд. Овде сам, јасно је, заговарала тезу да је реч о хибридној форми која

интерпретаторкама и интерпретаторима оставља могућност да је тумаче креативно на најразличитије начине. Песник је, устврдићу, изашао из своје досадашње песничке праксе наративне, веристичке или стварносне поезије (напомена: мада ови термини нису сасвим идентични, сматрам да је реч о прилично сличним песничким модусима, те их често као и овде третирам синонимно) и ушао у један мултижанровски простор који, верујем, отвара нову и узбудљиву фазу у његовој песничкој пракси.

Приказ ћу завршити указивањем на необичну аутоинтерпретацију микроесеја коју је Ненад Милошевић извео на промоцији књиге у Културном центру Београда својим читањем. Наиме, начин на који је читао примере из ове књиге јасно је сугери-сао да је овде реч о поезији.